

ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ

проф. Ю.А.Бріскін

Лекція з дисципліни “Олімпійський і професійний спорт”
з використанням фрагментів матеріалів та представлення
“Олімпійських мандрів”

- На зміну попередньому родовому ладу прийшли **МІСТА-ДЕРЖАВИ (ПОЛІСИ)** зі своїм політичним устроєм, структурою господарства, культурою, освітою та вихованням. Найважливішим елементом культури давніх греків була **АГОНІСТИКА** — принцип змагальності. Цей принцип використовувався у різних галузях життя: праці, мистецтвах та спорті, де у відкритих і чесних змаганнях виявлялися переможці.
- Змагання надавали людині можливість повірити в себе, свої сили, найвищі цінності життя. У переможцях змагань вбачали образ божества, оскільки боги у греків були наділені людськими рисами.
- Тілесна досконалість, фізична і духовна сила для греків були основними принципами, які проявлялись і на спортивних аренах.

Фізичне виховання в системі освіти і виховання Стародавньої Греції

Велика увага в Стародавній Греції приділялася освіті і вихованню. Вже у V ст. до н.е. афіняни пишалися тим, що в їх місті не було жодного безграмотного. В основу давньогрецької системи освіти і виховання був покладений синтез розумового і фізичного вдосконалення.

Фізичне виховання в системі освіти і виховання
Стародавньої Греції

Освіта включала три рівноцінні складові:

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ

МУЗИЧНУ

ФІЗИЧНУ

Фізичне виховання в системі освіти і виховання Стародавньої Греції

Хлопчики в Стародавній Греції повинні були мати трьох вчителів – граматика, кіфариста і педотриба.

Граматик навчав читанню і письму, рахунку, літературі, риториці, законам

Кіфарист навчав грі на кіфарі й лірі, пісням і гімнам

Педотриб - вчитель гімнастики - фізичним вправам

Фізичне виховання в системі освіти і виховання Стародавньої Греції

- В системі античної **гімнастики** виділяли три частини:
- **ігри**, які застосовувались у підготовці дітей (рухливі ігри, ігри з м'ячем, вправи з предметами – обручем, диском, списом тощо);
 - **палестра** (це слово пішло від назви залів, де проводилися змагання борців) – система фізичних вправ з програми пентатлону (біг, стрибки у довжину, метання спису, метання диску і боротьба), доповнені плаванням, веслуванням, кулачним боєм, стрільбою з луку, бігом зі зброєю тощо;
 - **орхестрика** – вправи, в основі яких ігри з м'ячем, акробатика, ритуальні, обрядові і бойові танці. Орхестрика була доповненням до палестри

Спортивні споруди Стародавньої Греції

У Стародавній Греції для занять спортом будувались різні споруди – **гімнасії**, **палестри**, **стадіони**, **гіподроми** та ін.

Гімнасії в кінці V ст.до н.е. використовуються в основному для фізичного вдосконалення і спортивної підготовки молодих людей. В цей період в Афінах були побудовані три найбільш відомі гімнасії – *Синосарг*, *Лицей* і *Академія*.

Гімнасій в Олімпії, відрізнявся від інших тим, що він використовувався винятково для підготовки атлетів протягом місяця перед проведенням Олімпійських Ігор

ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ

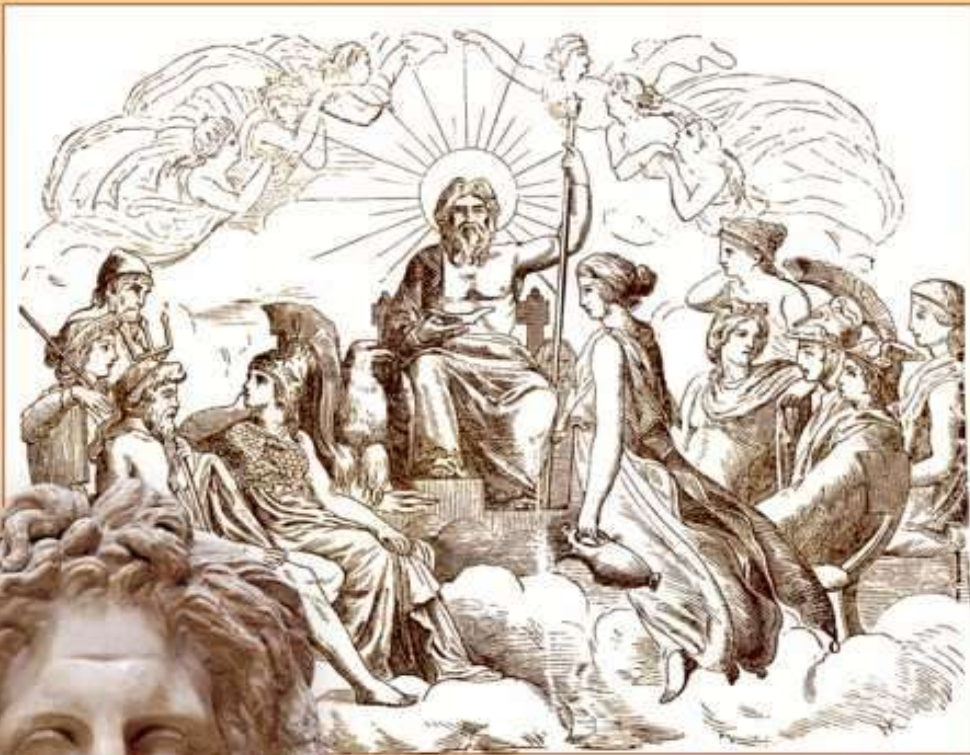
Олімпійські ігри зародилися у Стародавній Греції ще у VIII столітті до нової ери і регулярно понад тисячу років проводилися у давньогрецькому поселенні Олімпія.

На території Олімпії були розбудовані гімнасій, палестра, стадіон, гіподром, будинок для гостей, що дозволяло проводити грандіозні спортивні змагання.

Олімпійські ігри
Стародавньої Греції
проводилися один
раз на чотири роки
на честь верховного
бога Зевса

***Зевс** — найвеличніший
з усіх безсмертних богів
Олімпу. Його зброєю був грим,
а влада розповсюджувалася
на Землі і на небі.*

На Ігри збиралися глядачі не тільки з самої Греції, а й з колоній. Навколо Олімпії виростало ціле місто з наметів. Щоб побачити змагання, глядачі сідали на пагорбах, які оточували долину. Вболівальники розміщувались і на схилах гори Кронос.

За легендою цар Еліди **Авгій**, який володів великими стадами, наказав **Гераклові** вичистити його стайні за один день. Геракл погодився за умови, що Август віддасть йому десятю частину своєї худоби. Геракл розібрав з двох протилежних боків стіни стайні і спрямував у них води річок Алфею та Кладею, які за один день винесли увесь гній зі стаєнь, після чого Геракл знову заклав стіни і прийшов за нагородою. Та Август не виконав угоди, і Геракл повернувся у Тірінф.

GENSORED

Після довгих мандрів і служби у Еврісфея, Геракл повернувся до Еліди, переміг Авгія та започаткував Олімпійські ігри на честь свого батька Зевса.

Вважають, що Олімпійські ігри Стародавньої Греції взяли свій початок у **776 році** до нової ери, коли офіційно було зафіксовано ім'я першого переможця Ігор пекаря з Еліди - **Коройба**.

Саме у 776 році до нової ери грецький історик Тімей ввів літочислення за олімпіадами. У священний місяць, що починається з першого повного місяця після літнього сонцестояння, відзначалося Олімпійське свято, що повторювалося кожні 1417 днів, що складали "олімпіаду» - грецький олімпійський рік.

Учасниками Ігор могли бути тільки вільні греки — чоловіки та юнаки, що не порушували закон.

Жінкам, за винятком одної — жриці храму богині Деметри, категорично заборонялося бути присутніми на олімпійському стадіоні.

Перед початком Ігор
кожен атлет давав
клятву про те, що він
не заплямив себе
жодним злочином,
добросовісно готувався
до змагань і не буде
допускати в них жодних
недозволених прийомів.

Учасник Олімпійських ігор Стародавньої Греції мав бути перш за все гідним громадянином, а потім вже спортсменом.

Перед початком олімпійських змагань глашатай запитував у глядачів чи знають вони про атлета будь-що негативне

Вигуки глядачів:
«Axios, Axios, Axios»
означали, що спортсмен гідний.

Спочатку Олімпійські ігри тривали один день. Програма перших 13 Олімпіад включала один вид змагань - біг на 1 стадій (192 м 27 см), який за легендою дорівнював 600 стопам Геракла.

З розквітом і зростанням популярності Ігор на території Греції програма змагань поступово розширювалася та доповнювалася новими видами змагань:

776 р. до н.е. — біг на один стадій;

724 р. до н.е. (14 Ол.) — біг на два стадія;

720 р. до н.е. (15 Ол.) — біг на 8 -10 -12 - 24 стадія;

708 р. до н.е. — боротьба, пентатлон;

- 688 р. до н.е. — кулачний бій;
680 р. до н.е. — змагання на колісницях з чотирма кіньми;
648 р. до н.е. — панкратіон, кінні змагання;
632 р. до н.е. — змагання юнаків;
520 р. до н.е. — біг в озброєнні на 2 - 4 стадія;
408 р. до н.е. — змагання на колісницях з двома кіньми

Метальник диска

Кулачний бій

Змагання атлетів у бігу

Змагання на колісницях

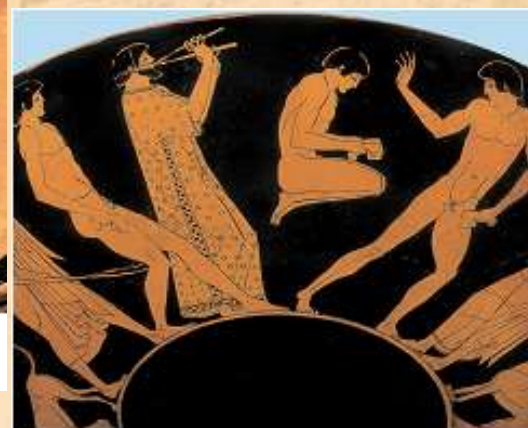
Пятиборці. Стрибун, метальники списа та диска

Панкратіон — поєднання боротьби з кулачним боєм

Боротьба

Стрибки у довжину

Сучасний вигляд стадіону в Олімпії

Балбідіс - лінія старту

Понад 40 000 глядачів могли спостерігати
за олімпійськими змаганнями

Атлети, які порушували правила Ігор, каралися штрафами. На кошти, отримані від порушників правил, створювалися бронзові статуї Зевса. Ці статуї (заніси) встановлювали перед входом на стадіон — як пересторогу атлетам, які направлялися на змагання, про неприпустимість порушення олімпійських правил.

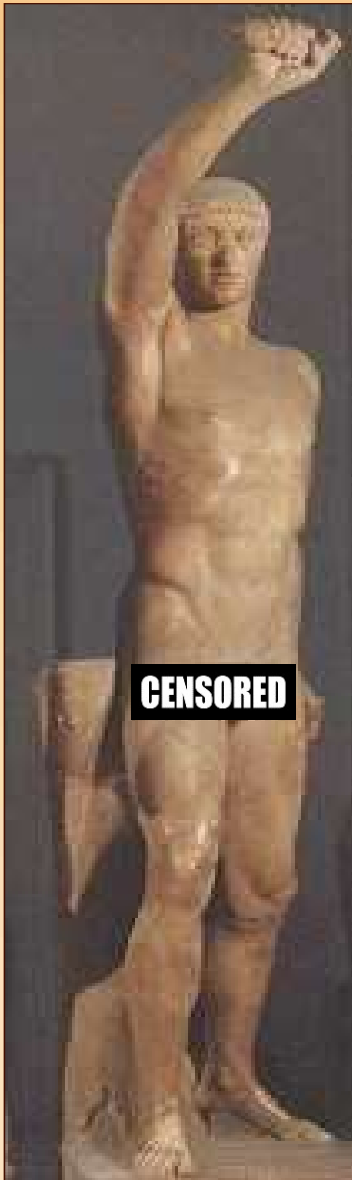

Small informational sign with text, partially obscured by the left edge of the image.

Переможців Олімпійських ігор Стародавньої Греції нагороджували вінком із гілок священної оливи (каллістефаноса), що були зрізані золотим ножем у священному гаю в Олімпії грецьким юнаком, який не був сиротою.

Олімпіоніку надавалося право встановити на свою честь в Олімпії статую.

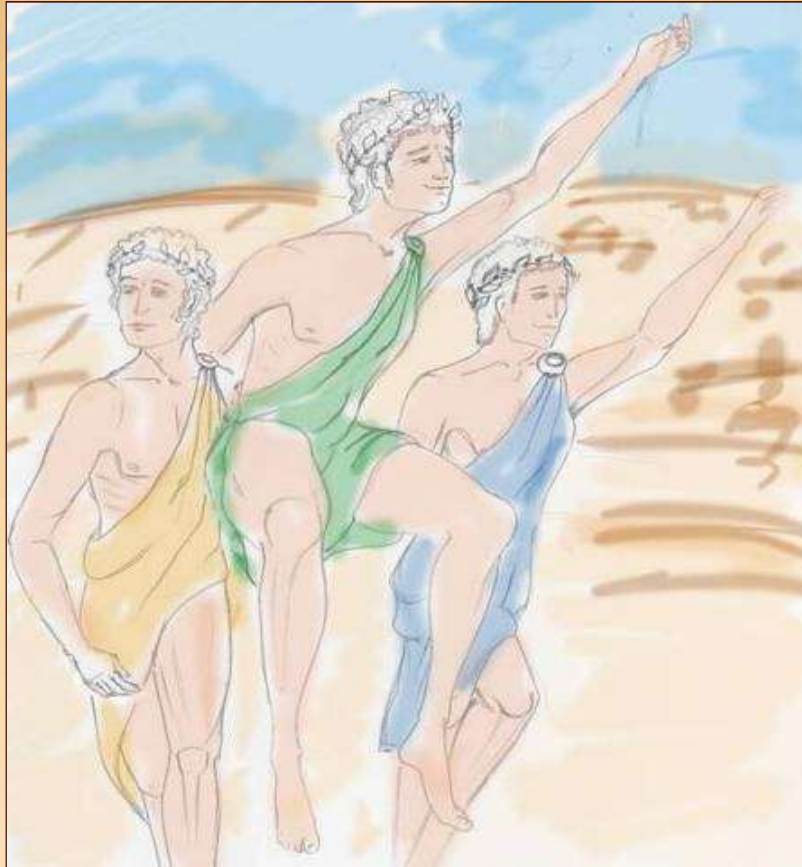
Триразовому олімпійському чемпіонові надавалося право надати їй портретну схожість із собою.

Олімпіоніки ставали
героями у своїх містах.
На них чекала
безсмертна слава
не тільки у своєму
рідному місті,
але й в усьому
давньогрецькому світі.

Інші ігри Стародавньої Греції

Найбільш значущими в Стародавній Греції вважали Олімпійські ігри, які проходили в Олімпії на честь бога Зевса. Однак у Греції проходили й інші популярні серед населення змагання, що мали загальногрецький характер. До наших часів дійшли відомості про Немейські, Піфійські та Істмійські ігри.

- Немейські ігри, як і Олімпійські, проходили на честь бога Зевса. Перші такі ігри відбулися у 573 році до нової ери в Немєях, і з того часу проходили регулярно щодва роки. Переможців нагороджували вінцем з плюща або селери.
- Піфійські ігри проходили в Дельфах на честь бога Аполлона. Назву ігри носять на честь перемоги Аполлона над змієм Піфоном. Ігри проходили один раз на чотири роки. Нагородою переможцям спочатку були яблука, а згодом — вінець з лаврового листа.
- Істмійські ігри були організовані на честь бога Посейдона - володаря морів. Вони відбувалися у сосновому борі на Істмійському перешийку з 572 року до нової ери щодва роки. Нагороджували переможців вінцем із соснових гілок.

У різних регіонах Стародавньої Греції відбувались спортивні фестивалі, подібні до Олімпійських ігор. Піфійські ігри проводили на честь бога Аполлона, Немейські — на честь бога Зевса, Істмійські — на честь бога Посейдона.

Нагородою переможцям Піфійських ігор були вінки з гілок лаврового дерева.

Переможців Немейських ігор нагороджували вінком з листя селери

Переможців Істмійських ігор нагороджували вінком із соснових гілок

Гера - дружина Зевса, покровителька жінок, родинного життя, охоронниця шлюбної вірності та породіль. Вона героїня багатьох міфів, яку поважали в усій Греції. На її честь в Олімпії кожні чотири роки проводилися змагання жінок — **Ігри Гери** (Герії).

Розпорядницями Ігор були 16 представниць найвпливовіших полісів Греції. Дівчата змагалися з бігу. Довжина дистанції дорівнювала $\frac{5}{6}$ стадія. Переможниць у кожній з трьох вікових груп нагороджували вінками і дарували частину священної корови

Кризові явища у спорті Стародавньої Греції

- ❑ У Стародавній Греції відбулися суттєві зміни політичного, економічного і соціального життя суспільства, котрі й визначили поступову трансформацію спорту. перегляд його цінностей та ідеалів.
- ❑ Починаючи з V-IV ст. до н.е. у Олімпійські ігри поступово відходять від вимог релігії і все більше уваги приділяється видовищному характеру змагань, їх використання для підвищення авторитету міст-держав та їх керівників.

Кризові явища у спорті Стародавньої Греції

- ❑ Втрачаються заборони на участь в Олімпійських іграх рабів, жебраків, жінок.
- ❑ Кількість спортивних свят поступово зростає й у період між Олімпійськими іграми проводиться багато інших змагань. Ці свята щедро фінансуються, до їх програм поряд з традиційними видами (біг, панкратіон тощо) включаються більш видовищні види спорту – перегони на колісницях, біг зі смолоскипами та ін.

Кризові явища у спорті Стародавньої Греції

- ❑ В Олімпійських іграх починають брати участь представники багатьох країн Середземномор'я та Азії.
- ❑ Переможці змагань нагороджуються великими грошовими призами й цінними подарунками, отримують вони матеріальну підтримку й у своїх містах.
- ❑ Олімпіонік отримував грошовий приз у розмірі **3000-6000 драхм**, що дозволяло родині з 3-4 осіб прожити протягом **5-10 років**.
- ❑ Спорт перетворився у професію, що не відрізнялася від будь-якої іншої. Поступово комерційний характер змагань, розкіш їх проведення розмивають ідеали олімпізму, спорт набуває професійного характеру.

За часів Александра Македонського і Римської імперії сенсаційність, комерційність і вимоги атлетів дедалі більшої винагороди змінили систему цінностей та релігійне значення Ігор.

Кризові явища у спорті Стародавньої Греції

У 267 р. припинилась реєстрація переможців Олімпійських ігор

Відомості про проведення Олімпійських ігор до 361 р. відсутні

У 369 і 373 р.р. з'явилися фрагментарні відомості про атлета на ім'я Фіоуменос з Філадельфії, який переміг у змаганнях з боротьби,

Останнім олімпіоніком став вірменський принц Вараздат, який переміг у змаганнях борців на іграх 291-ї Олімпіади у 385 р.

Едикт 394 р. імператора Теодосія I суворо засуджував традиції язичників: жертвоприношення богам і духам, гадання на тваринах та інше. Дотримання звичаїв та обрядів попередніх століть розглядалось як великий державний злочин.

У 426 році за наказом Теодосія II було зпалено залишки язичницьких храмів на території Олімпії. У подальшому Олімпія була повністю похованою під товстим шаром піску та мулу після великої повені – розливу рік Алфей та Кладей

